

hogy úgy érzed, minden perc több a kelleténél,
 s csak átszállóhely egy kétes cél felé,
 hasztalan igyekszel egy alig ismert
 nyelvre lefordítani mindazt, ami
 történik és ami nem történik veled,
 mint itt ez a váratlan várakozás,
 amelyben már régóta senyedek.

Somlyó György fordítása

Somlyó György

„LÁBJEGYZET” SUSANNA VERSÉHEZ

Tisztelettel megkövetem a nyájas olvasót (ha még akad ilyen – „megkövető” és „olvadó”), amiért elkövettem ezt az irodalmi vétket (vagy legalábbis illetlenséget). Azzal, hogy magam merészeltem lefordítani nemrég egy portugáliai költőtárlákon megismert kedves ifjú katalán költő barátom oly megtisztelő figyelmességgel nekem ajánlott versét (amely a napokban érkezett INUTILE POÉSIE című új verseskötetében található). Persze hogy az ilyesmi nem ildomos. De hát ez kivételes esetnek is betudható. Hiszen Álex mintegy helyettem írt meg valamit, amit én elmulasztottam megírni. A vers minden egyes szava (az egyetlenegy közbeszúrt „*kezded mondani*” kivételével) az ajánlottak tulajdonítható. Azt is mondhatnánk, kissé labirintikusan, hogy a fordító és a fordított személye összetéveszhető és felcserélhető. Hosszú kényszerű (de annál jólesőbb) társalgásunk alig egy évvel ezelőtt a portói tranzitrepülőtéren, beleesve a költészet kiegyenesíthetetlen kanyaraiba, ifjúság és öregség kátyúi között vergődve mindketten, Álex, finom empátiájával, mint egy lepkekergető kamasz, költészetének hálójába fogta az én szerteszórt és szerteszálló szabad szavaimat (amelyeket magam sem tudtam volna már soha összeterelni), és egyszer csak megírta azt a versemet, amelyet én már sohasem írhattam volna meg. Lefordította azt, aminek nem volt *eredetije*, én meg most őutána lefordítottam a saját versemet, amely az ő verse lett (vagy az ő versét, amely az én versem). Kissé körülményes. Ugye? De hát a költészet útjai kifürkészhetetlenek. Mint – ahogy André Gide írta (jut eszembe a szóról) – „*a hajó nyomát a tengeren, s a férfit a mély asszonyi testeken, az isten sem [...], még ő sem leli fel*”. Azokat a nyomokat sem, amelyek egy vers kialakulását követik, betűkkel és törlésekkel a papíron vagy csak homályos kavargással az agy tekervényein, hogy hirtelen visszaformálhatatlanul eloszoljanak, mint a gomolyfelhők. A repülés szeszélyeinek vagy veszélyeinek köszönhetően egy Aveiróban töltött tündöklő november végi nyári hét után már órák óta itt rostokolunk a portói repülőtér tranzitjában, egyre jobban késnek a járatok, intim vallomásokot cserélünk egymással, erről-arról meg amarról, bár egy héttel ezelőtt még nem is hallottunk egymásról, minél türelmetlenebbek vagyunk, egyre sűrűsödő ve-

szélyérzetünkben s ebben a „*váratlan várakozásban*”, ami egyszeriben metaforává emelkedett, a „Valéry-fordítók” (későbbi verscímkezdetek katalánul: TRADUCTORS DE VALÉRY) mintegy testvériesedtek (vö. „*A költők könnyen felismerik egymást*”, in: Jannisz Ritszosz: TESTVÉRISSÉG), végre is megérkeztek és elindultak a járatok, hirtelen szétfröccsent a tranzit, húszfelé tolongtak a várakozók, mi ketten is kétfelé indultunk, észre sem vettük, hogy Álex magával vitte majdani versét („versemet”), egyenest Barcelonába (szerinte inkább katalánul: *Gelidába*, ami magyar szó is lehetne, mondjuk egy kis madárfaj neve); én, máris elfeledve elejtett szavaimat (ha egyáltalán kimondtam őket), nem vittem magammal semmit Budapestre, via Párizs, s most fordítom a fordítottat, mert a versek egymásba fonódnak, nincs kezdetük és nincs végük, a költészet láthatatlan, de megszakíthatatlan láncolatában. Salut Álex. Vége a mesének.

GELIDA-LIMERIKEK

Álex Susannának

1

Be szép ez a nyelv: katalán,
Hát még ez a kis Kata-lány!
Még szebb csak az volna,
Ha hozzám passzolna
S miért is – netalán – Gelidán?

2

Gelida gyönyörű Gelida!
Nem érte sosem el Attila
Catalanuumnál
Megtorpant a hun már
Micsoda fatális galiba!

Még egy – (bővített)

Mert hogyha győz vala Attila
Sohasem lesz abból Gelida
Nem indul Columbus
Lesz Gaudi olyan bús
Nem lesz Sagrada Familia
(S nem versel meg engem Susanna)